

Milí čtenáři,

kdesi ve Švejkovi prý sám dobrý voják říká: „Můžou nás donutit, abysme žrali vestoje jako koně, můžou nás donutit, abysme spali vestoje jako koně, ale nemůžou nás donutit, abysme (tút) vestoje jako koně.“ Na tohle jadrné připomenutí, že přes všechny turbulence světa nelze lidskou přirozenost úplně zdolat, jsem si vzpomněl právě v těchto adventních dnech. Bliží se Vánoce a konec roku, a možná leckoho z nás napadne, že zelenému světu se letos nedařilo tolik, kolik by bylo třeba. Že naše úsilí nacházelo jen vlažnou odezvu, že pitoreskní bůh konzumu ještě více roztáhl své pařáty a že zkrátka můžeme jen brzdit, nikoli přehazovat výhybku, protože kýžená mlčící většina, s jejímž probuzením počítá každý občanský aktivista, je chimérou. Nicméně dovolil bych si na tomto místě pohled optimističtější.

Máme přece za sebou podzim, v němž právě mlčící většina na několika místech světa dost razantně promluvila, a dává o sobě – v jiném smyslu – vědět i nadále. V podmínkách nynější světové hospodářské krize se ve Spojených státech prodalo během září v meziročním srovnání o 34 % automobilů méně. Klesající poptávka způsobila německým BMW snížení zisku ve 3. čtvrtletí o 67 %. Výrobu omezuje i mladoboleslavská Škodovka a její mateřská firma Volkswagen požádala na začátku prosince německou vládu o finanční pomoc. Nechci zlehčovat existenční nejistotu zaměstnanců u montážních linek, ale zaujalo mě, že na rozdíl od automobilek se nehroubí například knihkupectví. Navzdory hromadně prezentovaným názorům, že bez auta to prostě nejde, je najednou automobil tím prvním spotřebním statkem, jehož pořízení lidská přirozenost velí odložit. Samozřejmě, že mlčící většina se aut úplně nezbavuje, ale už to, že koupí nového fára zřejmě najednou spojuje až se skutečným opotřebením toho starého, a nikoli s diktátem reklamy a „co tomu řeknou lidi“, ukazuje, jak máme více spojenců (alespoň částečných), než by se ještě nedávno zdálo. Pokoj všem lidem dobré vůle!

Po delší době přichází Ďáblík s obsahem docela nadupaným. Nejrozsáhlejší článek vám prozradí, kdo jsou největší jihočeští znečišťovatelé. Mezinárodní a celostátní souvislosti najdete v textech o připravovaném klimatickém eurobalíčku i o průtazích s českým vládním přístupem k soustavě Natura. Jestli jste se už také podivili, proč se na vlnném a poklidném vltavském břehu na okraji Českých Budějovic usadily bagry, máme pro vás poznámky k dosavadnímu průběhu této kauzy. Znovu se ukazuje, že názory většiny veřejnosti na osud Šumavy jsou jiné, než by se ze slov regionálních politiků zdálo. Můžete si přečíst i hlas odborníků k rekultivaci těžebních lokalit. Shrnujeme také aktuální vývoj českých dálničních staveb, připomínáme kontroverzní cyklostezku a samozřejmě máme pár pozvánek: nezapomeňte, že Zelený čtvrtek je tentokrát již 11. 12.!

Tomáš Malina

Česká vláda ohrožuje úspěch klimatických jednání v Poznani

Česká vláda svým postojem stále ohrožuje úspěch klimatických jednání v Poznani. Požaduje, aby znečišťovatelé dostávali v novém kole emisního obchodování povolenky zdarma, místo toho, aby si je kupovali v aukci. Odmítá se také připojit ke kompromisům, které pro nové státy EU navrhuje francouzské předsednictví. Přijetí klimaticko-energetického balíčku ještě před koncem klimatické konference je velmi důležité pro ochotu dalších zemí přidat se k nové dohodě o

ochraně klimatu, která nahradí Kjótský protokol. Ministr Bursík a čeští úředníci ji budou jakou součástí tzv. předsednické trojky dojednat se zbytkem světa.

Doposud se však Češi v oblasti ochrany klimatu příliš nepředvedli. V emisích na hlavu patří k největším znečišťovatelům na hlavu, česká vláda blokuje dohodu k evropskému energeticko-klimatickému balíčku a navíc zažalovala Evropskou komisi za snížení množství emisí, které smějí vypustit průmysloví znečišťovatelé v České republice. I proto Nezávislá energetická komise vedená prof. Pačesem doporučila v závěru své zprávy vládě: „Vláda by měla konat aktivní politiku ochrany klimatu na domácí i mezinárodní scéně.“

Na vyjednávání v Poznani, které je nejdůležitější klimatickou konferencí v roce 2008, se sjedou zástupci všech států světa, médií i neziskových organizací. Dohromady se očekává přes 10 000 účastníků. Jednání v Poznani jsou posledním klimatickým summitem před klíčovou konferencí v Kodani v prosinci 2009, kde se státy světa mají dohodnout na nové globální klimatické úmluvě, která zajistí stabilizaci teploty Země v mezích 2°C a nahradí stávající Kjótský protokol, jež vyprší rokem 2012. Ze dvoutýdenního vyjednávání v Poznani by tedy již měl vzejít konkrétní vyjednávací text, nad kterým se budou státy scházet ještě minimálně 4x v příštím roce, aby dosáhli závěrečné dohody v prosinci 2009.

Edvard Sequens ze sdružení Calla uvedl: „Na každého obyvatele České republiky připadá každoročně 14,2 tuny emisí skleníkových plynů, což nás řadí mezi světové premianty. Naše snížení emisí bude muset být výrazné, vláda už by to konečně měla akceptovat.“

Ondřej Pašek z Centra pro dopravu a energetiku dodává: „Závažnost klimatických změn pochopil už celý svět. V rozvojových zemích pocítují jejich naléhavé důsledky a v USA zvítězil prezidentský kandidát s ambiciózním programem pro zelenou politiku. Evropa by si neměla nechat vzít vítr z plachet. Jednání v Poznani určí do velké míry i klimatickou agendu pro nastávající období českého předsednictví a Česká republika by měla jasně ukázat, že není potížistou, který hájí zastaralé principy, ale naopak že je progresivní zemí, která Evropu udrží na čele inovací.“

Martin Mikeska z Hnutí DUHA se k tomu vyjádřil: „Blokovat přijetí evropského klimaticko-energetického balíčku rovná se především škodit národní ekonomice. Peníze, které aukce emisí vynesou, jsou totiž ojedinělou příležitostí, jak financovat efektivní zateplování domů. Rodinám to sníží účty za vytápění o tisíce ročně. Pokud budou povolenky rozdávány dál zdarma, schramstnou tyto peníze největší znečišťovatelé s ČEZem v čele.“

Podle tiskové zprávy Cally, Centra pro dopravu a energetiku a Hnutí DUHA Edvard Sequens

Podrobné informace pro novináře o technickém zázemí, průběhu a programu konference jsou k dispozici na následující adrese: <http://unfccc.int/>.

Je čas s tím něco dělat

Již 11. prosince 2008 rozhodnou vrcholní představitelé států a vlád členských států EU o tom, jak Evropa zareaguje na vzrůstající rizika spojená s globálním oteplováním. Vloni se státy dohodly na 30% omezení

emisí skleníkových plynů do roku 2020. Nyní je ale tato dohoda kvůli probíhající finanční krizi ohrožena a času rychle ubývá. Proto přicházejí organizace Climate Action Network a European Climate Foundation s akcí „Je čas s tím něco dělat“. Tato aktivita se snaží vyzývat občany a organizace v evropských zemích k aktivní účasti spočívající v kontaktování příslušných politiků daných zemí pomocí jednotné webové stránky a vyjádření podpory pro třicetiprocentní omezení v Evropě vyprodukovaných emisí uhlíku do roku 2020. Občané se konkrétně zapojí tak, že se na webových stránkách <http://www.timetolead.eu/> připojí k ‚výzvě k akci‘ a odešlou z těchto stránek pomocí jednoduchého formuláře mail příslušným českým politikům, jejichž adresy jsou na stránkách přednastaveny. Velká část stránky je po výběru země k dispozici i v češtině, brzy bude stránka v češtině celá.

Do zmiňovaného klíčového rozhodování už zbývá jen několik týdnů. Postarejme se proto, aby nás bylo slyšet!

Jan Šimral jménem kampaně Je čas s tím něco dělat

Climate Action Network a European Climate Foundation zastupuje v ČR agentura Madison PA

Česká republika má zpoždění

Česká republika se zavázala odevzdat v září 2008 doplnění národního seznamu lokalit Natury 2000 pro kontinentální oblast, která zahrnuje většinu našeho území. Ačkoli je návrh po odborné stránce připravený, dosud neproběhlo meziresortní připomínkové řízení, které předchází schválení ve vládě. Doplnění se týká 40 typů přírodních stanovišť a 30 druhů. Zpoždění mimo jiné znamená, že dočasně nebude možné pro navrhované lokality využít institut předběžné ochrany. Koalice nevládních organizací pro Naturu 2000 proto zaslala Evropské komisi dopis, ve kterém na zpoždění upozornila. Jako člen koalice dopis podpořila i Calla.

Jiří Řehounek

Anketa: návštěvníky neodrazují suché stromy, ale holiny

Správa šumavského národního parku má ve věci ponechání části lesů přírodě podporu většiny návštěvníků. Turisté akceptují, že se zde může rozmnožit kůrovec. Zjistila to anketa, kterou pod Trojmezenským pralesem u Plešného jezera celé léto provádělo Hnutí DUHA ve spolupráci se Správou NP a CHKO Šumava. Téměř 58 % návštěvníků se přiklání k názoru ponechat kůrovcem napadené stromy v prvních zónách národního parku přírodním procesům. K zásahu proti napadeným stromům se kloní 31% dotázaných, 11 % neví. Ankety se zúčastnilo 1337 turistů. K podobným výsledkům došel v září výzkum agentury STEM, která zjišťovala názor Jihočechů.

Anketní lístky u Plešného jezera vyplnili letos i turisté hejtman Jan Zahradník a senátor Tomáš Jirsa, kteří loňskou anketu kritizovali (Hnutí DUHA letos upravilo text ankety tak, aby nemohla být část otázky vytržena z kontextu, otázka popisovala vyváženě obě možné varianty – ponechání lesů přírodě s rizikem šíření kůrovce a zásahy proti kůrovci s rizikem vzniku a šíření holin), ministr Martin Bursík a poslankyně Kateřina Jacques.

Anketa také podrobněji zjišťovala, jak návštěvníci vnímají suché stromy či holiny vzniklé kácením kůrovcem napadených stromů a zda ovlivní volbu výletních tras. Někteří místní lidé se totiž obávají, že plochy lesů, kde jsou vidět suché stromy, mohou turisty od návštěvy oblasti odradit. Pohled na suché stromy vadí 46,7 %, nevadí 52,5 % turistů. Od příští návštěvy odradí pohled na suché stromy 3,9 % návštěvníků parku, zatímco naopak 27 % návštěvníků chce tato místa opakovaně navštěvovat. Pohled na holiny vadí 75,9 %, nevadí 23,1 % turistů. Místům s holinami se příště raději vyhne 17,5 % návštěvníků parku.

Lidé, kteří osobně bydlí na Šumavě (mezi dotázanými jich bylo 116), dávají kácení přednost o něco častěji (40 %) než turisté odjinud (30 %). Přesto i mezi místními lidmi převažuje názor ponechat první zóny parku bez kácení (55 %). Největší podporu má ponechání lesů přírodě u obyvatel kraje Plzeňského, Pardubického a Ústeckého (74 %), nejmenší naopak u turistů z Vysočiny (44 %). Se stoupajícím vzděláním a věkem do 50 let vzrůstá podíl názoru návštěvníků, že se v prvních zónách národního parku nemá zasahovat proti kůrovci. Slabší podporu má tento záměr u lidí nad 50 let a u lidí se základním vzděláním.

Dotazování prováděli dobrovolníci Hnutí DUHA a praktikanti Jihočeské i některých dalších univerzit. Hnutí DUHA zašle výsledky ankety ministerstvu životního prostředí a hejtmanům Jihočeského kraje i Plzeňského kraje.

Tiskovou zprávu Hnutí DUHA upravil Edvard Sequens

Přátelé zeleného údolí?

Toho dne byl inženýr Koutný pod tlakem. Jeho syn Pavlík ho prosil o zachování Zeleného údolí, přes které měla vést důležitá silnice. Přisadil si také hajný Horyna, který znal v onom údolí každou srnku a každý strom. Inženýr Koutný ovšem neměl možnost silnici zavrhnout. Přišel ale na spásný nápad, jak údolí zachránit. Vyprojektoval silnici na estakádě nad ním!

Možná si to po těch letech pamatuji špatně, třeba se to v seriálu událo trochu jinak. Přesně si však vybavuji, jak se moje dětské srdéčko biologa a ochránáře zatetelilo blahem! Zelené údolí bude zachráněno! V normalizační realitě se pochopitelně projektům tehdejších plánovačů krajiny nikdo příliš postavit nemohl, natož školák s hajným. Seriál Přátelé zeleného údolí však sledovala za mého dětství velká část národa, titulní písnička se stala hitem a Vlado Müller, představitel hajného Horyny, federální hvězdou.

Každé srovnání samozřejmě kulhá, ale silnice a dálnice se u nás v současné době stavějí nebývalým tempem a přibývá oblastí, kde se střetávají s ochranou přírody. V raném kapitalismu vyrostla nová generace plánovačů krajiny. Kdo se odváží něco namítat, je osočen z brzdění pokroku, hájení osobních ekonomických zájmů (sic!) či ekoterorismu. Nejedná se přitom pouze o virtuální právnické střety nad různým výkladem zákonů a formálními nedostatky v řízení, jak se nám snaží v televizi namluvit politici a stavitelé dálnic. I když úředníci ohýbající paragrafy podle aktuálního politického zadání poskytují pro správní žaloby svých odpůrců dokonalou municí.

V řadě případů dochází ke konkrétním, jednoduše doložitelným škodám na přírodě. Budovatelé dálnice D8 třeba pokáceli jeřáby české, endemické stromy, které nerostou nikde jinde ve světě než v Českém středohoří. Že k tomu neměli povolení, netřeba dodávat. Z nedávného soudního rozsudku pak vyplývá, že dálnice se sice staví protiprávně, což však nevádí, neboť výjimky ze zákona o ochraně přírody a krajiny jsou pouhou formalitou. Připomeňme, že D8 je (zatím) jedinou českou dálnicí, která protíná CHKO. Brzy by k ní mohla přibýt autostráda vedoucí přímo mezi oběma rozdělenými částmi CHKO Český ráj, na jižní Moravě má další transevropské „erko“ pro změnu rozdělit Ptačí oblast Bzenecká Doubrava – Strážnické Pomoraví.

Ani s estakádami to u nás pořad není nijak slavné. Když měla dálnice D11 rozetnout Libický luh, největší zachovalý komplex lužních lesů ve středním Polabí, navrhovali ochránci přírody jako poslední možný kompromis právě estakádu. Pokud naleznete odvahu a pojedete se do Libického luhu podívat, uvidíte tam dálnici na náspu. Studie zadaná před stavbou Ředitelstvím silnic a dálnic došla k překvapivému závěru, že v trase dálnice se v národní přírodní rezervaci (nejpřísnější stupeň ochrany přírody v ČR!) nevyskytují žádné chráněné organismy.

A politici dál tahají argumenty jako králíky z klobouku, jak se to zrovna hodí. Někde se jim podařilo „zmasit“ veřejné mínění natolik, že mohou poukázat na mínění místních obyvatel, které přece musíme respektovat. Jinde se protestující místní obyvatelé, sobci jedni neinformovaní, musí obětovat vyšším zájmům ekonomické prosperity. Tu je tunel příliš dlouhý, složitý a drahý a znamenal by přílišné zatížení daňových poplatníků, onde se však prosadí delší a dražší trasa, protože o peníze zase tolik nejde, že. A taková dálnice, to je přece ekologická stavba, která nudnou přírodní krajinu esteticky pozvedne (toto není sarkastická poznámka nepřejícího ekologisty, jen parafráze hlášek, které se objevují na webu českých dálničních fanoušků).

Co by k tomu všemu řekl hajný Horyna, nevíme. Já k tomu říkám, že obdivuju lidi, kteří mají odvahu se dálniční lobby postavit. Přestože dostávají anonymní výhrušné dopisy a politici různých barev jim v médiích nadávají do ekoteroristů. Dnes více než kdy jindy je třeba jasně konstatovat, že pouze jedna strana sporu o podobu české dálniční sítě porušuje zákony. Ochránci přírody to nejsou.

Jiří Řehounek

Stanovisko k obnově těžbou narušených území zveřejněno

Na webu Jihočeské pískovny, který Calla spravuje, bylo v říjnu zveřejněno „Stanovisko vědců a dalších odborných pracovníků k problematice obnovy těžbou narušených území“ (www.calla.cz/piskovny/stanovisko). Ke stanovisku se mohou s pomocí jednoduchého webového formuláře připojovat i další odborníci z oblasti biologických věd, ochrany přírody a věd o Zemi (geologie, geografie). Dáblík přináší celý text stanoviska:

Na základě dosavadních vědeckých poznatků můžeme jednoznačně konstatovat, že převážná část těžbou narušených ploch a deponií materiálů horninového či nerostného původu má potenciál k obnově ekologických i estetických funkcí cestou spontánní ekologické sukcese. Ta většinou vede ke vzniku výrazně hodnotnějších, stabilnějších a přírodě bližších ekosystémů, než jaké vznikají po provedení technické a následně zemědělské nebo lesnické rekultivace. Spontánní nebo řízená (usměrňovaná) sukcese, stejně jako další přírodě blízké formy obnovy těžbou narušených území, by proto měla být považována za jeden z možných způsobů rekultivace.

Aby se přírodě blízké formy obnovy těžbou narušených území a deponií staly skutečně rovnocennou alternativou technických rekultivací, považujeme za nutné podniknout následující kroky:

1. Ministerstva životního prostředí, zemědělství a průmyslu a obchodu by měla ve vzájemné součinnosti vypracovat důkladnou právní analýzu všech relevantních zákonů a podzákoných norem v oblasti těžby nerostných surovin a rašeliny, ochrany zemědělského půdního fondu, ochrany lesa a ochrany přírody a krajiny. Analýza by měla ukázat slabá místa existující právní úpravy ve vztahu k přírodě blízkým formám obnovy. Na základě provedené právní analýzy by zmíněné resorty měly neprodleně navrhnout a do legislativního procesu předložit novelizaci příslušných právních předpisů tak, aby účinně podporovaly přírodě blízké formy obnovy území narušených těžbou a deponií.
2. Zmíněná ministerstva by měla problematiku neprodleně promítnout také do vnitřních předpisů a resortních metodik. Problematika přírodě blízkých forem obnovy těžbou narušených území a deponií by se měla stát napříště součástí zkoušek pro osoby oprávněné ke zpracování dokumentací a posudků v procesech posuzování vlivů na životní prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb. (EIA) a pro osoby autorizované ke zpracování biologického hodnocení podle § 67 zákona č. 114/1992 Sb. a zpracování posouzení hodnocení vlivů na ptáčích oblastech a evropsky významné lokality podle § 45i téhož zákona.
1. U každého těžbou narušeného území nebo deponie materiálů horninového či nerostného původu by měl být stanoven podíl přírodě blízkých forem obnovy (spontánní sukcese, řízená sukcese, managementové zásahy ve prospěch některých druhů organismů nebo společenstev) na minimálně 20 %. Především u menších lomů, odvalů, pískoven, hliníků a těžeben kaolínu by se mělo stát „dobrou praxí“, že po dohodě zúčastněných stran budou celé ponechány pro přírodě blízké formy obnovy. Během plánování obnovy je třeba zajistit zachování přírodě blízkých ekosystémů v blízkém okolí, které se po ukončení těžby stanou zdroji šíření cílových druhů do těžebních prostorů. Nezbytným předstupněm obnovy by mělo být zachování členitosti povrchu vzniklé během těžby, případně její podpoření vhodnými terénními úpravami.“
3. Finanční prostředky odváděné těžebními organizacemi do rezervních fondů na rekultivaci území po těžbě by měly být používány na přípravu a realizaci kvalitních projektů obnovy s využitím jejich přírodě blízkých forem. Peníze ušetřené za nerealizované zemědělské či lesnické rekultivace se dají využít např. pro managementové zásahy zaměřené na udržení některých cílových druhů či společenstev v delším časovém horizontu, popřípadě pro vytváření náhradních přírodních stanovišť v jiných lokalitách jako kompenzační opatření za území zabraná těžbou na základě požadavků orgánů ochrany přírody.

Kromě zvýšení biologické diverzity (rozmanitosti přírody na druhové i ekosystémové úrovni) a celkové přírodní hodnoty obnovovaných území může vyšší podíl přírodě blízkých forem obnovy území po těžbě významně přispět také k úspoře finančních prostředků z veřejných zdrojů.

V Českých Budějovicích, Třeboni, Praze a Brně 18. 9. 2008

RNDr. Václav Cílek, CSc. (GÚ AV ČR, Praha)

Mgr. Tomáš Gremlica (Ústav pro ekopolitiku, o. p. s., Praha)

RNDr. Miroslav Hátle, CSc. (AOPK ČR – Správa CHKO Třeboňsko, Třeboň)

prof. RNDr. Pavel Kovář, CSc. (PřF UK, Praha)

prof. RNDr. Karel Prach, CSc. (PřF JU, České Budějovice & BÚ AV ČR, Třeboň)
RNDr. Jiří Řehounek (Calla, České Budějovice)
RNDr. Klára Řehounková, Ph.D. (PřF JU, České Budějovice & BÚ AV ČR, Třeboň)
Mgr. Lubomír Tichý, Ph.D. (PřF MU, Brno)

Autoři textu vyjadřují své osobní názory, nikoli oficiální stanoviska institucí.

Jiří Řehounek

Kdo nejvíce znečišťoval v Jihočeském kraji?

Podle Integrovaného registru znečišťování (IRZ), který provozuje a data do něj sbírá Ministerstvo životního prostředí, bylo množství látek s potenciálně rakovinotvornými účinky ohlášených v únicích průmyslovými provozy z Jihočeského kraje za minulý rok trojnásobně oproti roku 2006, když narostlo zhruba o 10 tun. „Mohou za to dva provozy: JIP – Papírny Větrní, a.s. kvůli zvýšeným emisím tetrachlorethylenu a laminátovna firmy Jiří Mačkal Macro Sports MS Composite v Trhových Svinech. Laminátovna na výrobu lodí v Trhových Svinech byla dokonce v roce 2007 šestým největším zdrojem úniků styrenu v České republice,“ komentuje výsledky žebříčků RNDr. Jindřich Petrlík, vedoucí programu Toxické látky a odpady sdružení Arnika. Jihočeský kraj si podle IRZ pohoršil i v dalších ukazatelích, třikrát se některý ze znečišťovatelů probojoval do první desítky za celou republiku. Vedle laminátovny v Trhových Svinech to byla dvakrát Jaderná elektrárna Temelín.

JE Temelín patřila v roce 2007 nejen mezi největšími znečišťovatele v České republice z hlediska množství látek poškozujících ozonovou vrstvu Země, ale figurovala také mezi deseti největšími původci látek nebezpečných pro vodní organismy kvůli vysokému množství vypouštěného zinku a sloučenin. Českokrumlovská firma Fronius sice meziročně snížila úniky styrenu ze svého provozu (o více jak 300 kg), ale ve srovnání s úniky této látky v letech 2004 a 2005 jsou jí emitovaná množství stále vysoká. Ukazuje to také graf v příloze. Emise tetrachlorethylenu snížila podle údajů v IRZ o čtvrtinu ve svém českobudějovickém provozu firma Groz-Beckert Czech s.r.o.

Protože každá látka působí jinak na lidské zdraví či na životní prostředí, není možné určit největší znečišťovatele pouhým součtem vypouštěných emisí. Arnika se proto při zpracování dat z IRZ soustředila na rakovinotvorné látky, látky poškozující rozmnožování (reprotoxické), mutagenní látky, skleníkové plyny, látky poškozující ozonovou vrstvu Země, plyny přispívající ke tvorbě kyselých srážek, látky nebezpečné pro vodní organismy, rtuť, formaldehyd, styren a dioxiny.

Tři teplárny - Teplárna České Budějovice, a.s. na Novohradské ulici, AES Bohemia v Plané nad Lužnicí a Teplárna Strakonice, a.s. - již třetím rokem vedou žebříčky největších znečišťovatelů Jihočeského kraje ve dvou oblastech – vypustily za rok 2007 nejvíce plynů způsobujících kyselou srážku a nejvíce skleníkových plynů. Společnost AES Bohemia, která je v čele žebříčku hlášených úniků látek způsobujících kyselou dešť, byla vloni za nadlimitní emise oxidu siřičitého potrestána Českou inspekcí životního prostředí. Obdržela pokutu ve výši 550 000 Kč a navíc pokutu 100 000 Kč za neprovedení měření emisí. „Teplárna v Českých Budějovicích na Novohradské ulici sice snížila meziročně úniky skleníkového plynu oxidu uhličitého o 50 tisíc tun, přesto však zůstává na prvním místě mezi znečišťovateli těmito látkami,“ shrnula nepříliš potěšující výsledky mluvčí Arniky Zora Kasiková.

Informace o únicích a přenosech chemických látek letos do registru ohlásilo 76 provozů z jižních Čech, což je ve srovnání s minulým rokem o 11 více. V emisích do ovzduší hlásily 16 látek, v přenosech odpady také 22 látek a v přenosech i únicích odpadními vodami po 5 látkách. Nejčastěji ohlašovanou látkou, a to ve 43 případech, byl amoniak, což je škodlivina charakteristická pro zemědělskou výrobu.

Tabulky s žebříčky největších znečišťovatelů podle IRZ pro Jihočeský kraj podle hlášení za rok 2007

V kolonce „Trend“ je vždy označeno, zda příslušná provozovna v porovnání s rokem 2006 úniky či přenosy škodlivých látek zvýšila či snížila. Pomlčka je u firem, které minulý rok neohlašovaly, vlnovka

znamená přibližně stejný údaj jako v loňském roce. Do součtů v tabulkách nejsou započtena množství látek ohlášených do IRZ pod hodnotou ohlašovacích prahů.

Tabulka 1 – rakovinotvorné látky

Pořadí provozoven podle množství látek či jejich sloučenin klasifikovaných IARC (Mezinárodní agenturou pro výzkum rakoviny) jako karcinogenní obsažených v celkových únicích do ovzduší, vody a půdy. Do skupiny 1 náleží následující chemické látky anebo jejich sloučeniny ohlašované do IRZ: *arsen, azbest, benzen, ethylenoxid, formaldehyd, chrom, kadmiu a vinylchlorid.*

Pořadí	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	ČZ a.s.	ČZ a.s. Tovární 202 Strakonice	Strakonice	303,5	↑
2.	Teplárna Tábor, a.s.	Teplárna Tábor, a.s.	Tábor	97,1	-

Tabulka 2 – rakovinotvorné, možná či pravděpodobně rakovinotvorné

Pořadí provozoven podle množství látek či jejich sloučenin klasifikovaných IARC (Mezinárodní agenturou pro výzkum rakoviny) jako karcinogenní, pravděpodobně a možná karcinogenní pro člověka obsažených v celkových únicích do ovzduší, vody a půdy. Kromě látek z tabulky 1 sem patří tyto chemické látky nebo jejich sloučeniny hlášené do IRZ: *1,2,3,4,5,6- hexachlorcyklohexan (HCH), 1,2-dichlorethan (DCE), dichlordifenyltrichlorethan (DDT), dichlormethan (DCM), ethylbenzen, heptachlor, hexachlorbenzen (HCB), chloralkany (C10-13), chlordan, chlordecon, lindan, mirex, naftalen, nikl, olovo, polychlorované bifenyly (PCB), rtuť, styren, tetrachlorethylen, tetrachlormethan (TCM), toxafen, trichlorethylen a trichlormethan.* Pokud bychom brali v potaz i ohlášená množství látek pod hodnotou ohlašovacího prahu, pak by v této tabulce figuroval rovněž provoz Groz Beckert Czech s.r.o. v Českých Budějovicích, který ohlásil 1277 kg tetrachlorethylenu v únicích do ovzduší. Takových provozů však může být v Jihočeském kraji více a jeho zařazení by tudíž nebylo objektivní.

Pořadí	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	JIP - Papírny Větrní, a. s.	JIP-Papírny Větrní, a.s.	Větrní	5060,0	↑
2.	Jiří Mačkal MACRO SPORT MS COMPOSITE	Jiří Mačkal MACRO SPORT MS COMPOSITE	Trhové Sviny	5000,0	-
3.	FRONIUS Česká republika s.r.o.	FRONIUS Česká republika s.r.o.	Český Krumlov	1743,0	↓
4.	EGE spol. s r.o.	EGE, spol. s r.o.	České Budějovice	1295,0	↑
5.	STYL, výrobní družstvo knoflíkářů	provozovna 02	Studená	495,0	↑
6.	ČZ a.s.	ČZ a.s. Tovární 202 Strakonice	Strakonice	303,5	↑
7.	BRISK Tábor a.s.	BRISK Tábor a.s.	Tábor	160,0	↑
8.	Teplárna Tábor, a.s.	Teplárna Tábor, a.s.	Tábor	97,1	-
9.	Teplárna České Budějovice, a.s.	Teplárna České Budějovice- Novohradská ulice	České Budějovice	43,8	↑
10.	Teplárna Strakonice, a.s.	Teplárna Strakonice, a.s.	Strakonice	39,1	↓

Tabulka 3 – reprotoxické látky (bez oxidu uhelnatého)

Průmyslové provozy, které v Jihočeském kraji v roce 2007 vypustily nejvíce reprotoxických látek (poškozujících rozmnožování), kromě oxidu uhelnatého. Zařazení látek mezi reprotoxické vychází z hodnocení EPA státu Kalifornie a z profilů látek uvedených na internetových stránkách Integrovaného registru znečišťování v roce 2006. Mezi reprotoxické jsme na základě zmíněných dokumentů zařadili následující látky: *1,2,3,4,5,6-hexachlorcyklohexan (HCH), arsen, benzen, benzo(g,h,i)perylen,*

dichlordifenyltrichlor-ethan (DDT), di-(2-ethyl hexyl) ftalát (DEHP), diuron, ethylenoxid, fluoranthen, hexachlorbenzen (HCB), chlordecon, chrom, kadmium, mirex, nonylfenol a nonylfenoethoxyláty, organické sloučeniny cínu, oxid uhelnatý (pozn.: zahrnutý až v tabulce č. 6), pentachlorbenzen, polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU), polychlorované bifenyly (PCB), polychlorované dioxiny + furany (PCDD/F), rtuť, simazin, toluen, toxafen, tributylcín a jeho sloučeniny, trifenylcín a sloučeniny a xyleny. V naprosté většině případů však do pořadí v Jihočeském kraji zasáhly emise těžkých kovů.

Pořadí	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	Teplárna Tábor, a.s.	Teplárna Tábor, a.s.	Tábor	97,1	-
2	Teplárna České Budějovice, a.s.	Teplárna České Budějovice-Novohradská ulice	České Budějovice	43,8	↑
3.	Teplárna Strakonice, a.s.	Teplárna Strakonice, a.s.	Strakonice	39,1	↓
4.	JIP - Papírny Větrník, a. s.	ČOV Český Krumlov	Český Krumlov	1,1	↑

Tabulka 4 – mutagenní látky a formaldehyd

Pořadí provozoven podle množství látek či jejich sloučenin klasifikovaných jako mutagenní obsažených v celkových únicích do ovzduší, vody a půdy. Zařazení látek mezi mutagenní vychází z profilů látek uvedených na internetových stránkách IRZ v roce 2008. Do skupiny mutagenních látek patří tyto chemické látky nebo jejich sloučeniny ohlašované do IRZ:alachlor, anthracen, 1,,2-dichlorethan, diuron, ethylenoxid, fenoly, formaldehyd, mirex, polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU), trifluralin, trichlorethylen a vinylchlorid. V Jihočeském kraji do pořadí zasáhly jen emise formaldehydu, a to z jediného provozu.

Pořadí	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	ČZ a.s.	ČZ a.s. Tovární 202 Strakonice	Strakonice	303,5	↑

Tabulka 5 – skleníkové plyny

Pořadí provozoven podle množství skleníkových plynů v přepočtu na jejich potenciál přispívat ke skleníkovému efektu v celkových únicích do ovzduší. Údaje jsou v tunách. V případě Jihočeského kraje se jednalo jen o oxid uhličitý.

Pořadí	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v tunách	Trend
1.	Teplárna České Budějovice, a.s.	Teplárna České Budějovice-Novohradská ulice	České Budějovice	394266,0	↓
2.	AES Bohemia	AES Bohemia	Planá nad Lužnicí	373642,0	↑
3.	Teplárna Strakonice, a.s.	Teplárna Strakonice, a.s.	Strakonice	247661,0	↓

Tabulka 6 – plyny způsobující kyselý srážky

Tyto průmyslové provozovny vypustily v roce 2007 v Jihočeském kraji nejvíce plynů způsobujících kyselý srážky (amoniaku, oxidů dusíku, oxidů síry, fluorovodíku a chlorovodíku):

Pořadí	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v tunách	Trend
1.	AES Bohemia	AES Bohemia	Planá nad Lužnicí	2826,2	↑
2.	Teplárna České Budějovice, a.s.	Teplárna České Budějovice-Novohradská ulice	České Budějovice	2607,4	↑
3.	Teplárna Strakonice, a.s.	Teplárna Strakonice, a.s.	Strakonice	1939,7	~
4.	Teplárna Písek, a.s.	Teplárna Písek	Písek	452,0	↑
5.	Teplárna Tábor, a.s.	Teplárna Tábor, a.s.	Tábor	401,5	-
6.	CENTROPOL CZ, a.s.	Teplárna Loučovice	Loučovice	230,5	↓

7.	MAVELA, a.s. Dynín	Výkrm prasat Mazelov	Ševětín	75,4	↓
8.	FARMA Staré Město s.r.o.	FARMA Staré Město s.r.o. - provoz Staré Město p.L.	Staré město pod Landštejnem	43,1	↓
9.	AGPI, a.s.	Lety - výkrmna prasat	Orlík nad Vltavou	40,8	↑
10.	MAVELA, a.s. Dynín	Rozmnožovací chov prasat Bzí	Dolní Bukovsko	34,8	↓

Tabulka 7 – látky poškozující ozónovou vrstvu

Tento průmyslový provoz v Jihočeském kraji vypustil v roce 2007 nejvíce látek poškozujících ozónovou vrstvu:

Pořadí	Organizace	Provozovna	Lokalita	Množství v kg přepočtených na potenciál poškozování ozónosféry	Trend
1.	ČEZ, a.s.	Jaderná elektrárna Temelín	Temelín	6,0	~

Tabulka 8 – látky nebezpečné pro vodní organismy

Tyto průmyslové provozy vypustily v roce 2007 v Jihočeském kraji do vody nejvíce látek nebezpečných pro vodní organismy (*1,1,2,2-tetrachlorethanu, arzenu, atrazinu, diuronu, endosulfanu, chlordanu, chlordeconu, chlorfenvinfosu, chlorpyrifosu, chromu, isodrin, isoproturon, kadmia, mirexu, naftalenu, niklu, nonylfenolu a nonylfenoethoxylátů, olova, organické sloučeniny cínu, rtuti, polyaromatických uhlovodíků, simazinu, toxafenu, tributylcínu a sloučenin, trifenylocínu a sloučenin, trifluralinu, zinku, mědi, v případě těžkých kovů včetně jejich sloučenin*).

Pořadí	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	ČEZ, a.s.	Jaderná elektrárna Temelín	Temelín	1675,0	-
2.	JIP - Papírny Větrní, a. s.	ČOV Český Krumlov	Český Krumlov	1,1	-

Tabulka 9 – rtuť a její sloučeniny

Tyto průmyslové provozy v roce 2007 v Jihočeském kraji vypustily v emisích do ovzduší a do vody a půdy nejvíce rtuti a jejích sloučenin:

Pořadí	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	Teplárna České Budějovice, a.s.	Teplárna České Budějovice-Novohradská ulice	České Budějovice	43,8	↑
2.	Teplárna Strakonice, a.s.	Teplárna Strakonice, a.s.	Strakonice	39,1	↓
3.	JIP - Papírny Větrní, a. s.	ČOV Český Krumlov	Český Krumlov	1,1	↑

Tabulka 10 – rtuť a její sloučeniny (v emisích a odpadech)

Průmyslové provozy, které v roce 2007 v Jihočeském kraji vypustily anebo v odpadech předaly nejvíce rtuti a jejích sloučenin:

Pořadí	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látek v kg	Trend
1.	Teplárna České Budějovice, a.s.	Teplárna České Budějovice-Novohradská ulice	České Budějovice	43,8	↑
2.	Teplárna Strakonice, a.s.	Teplárna Strakonice, a.s.	Strakonice	39,1	↓
3.	1. JVS a.s.	ČOV Hrdějovice	Hrdějovice	7,3	↓
4.	JIP - Papírny Větrní, a. s.	ČOV Český Krumlov	Český Krumlov	1,1	↑

Tabulka 11 – styren

Pořadí provozoven v Jihočeském kraji podle množství styrenu v celkových únicích do ovzduší.

Pořadí	Organizace/firma	Provozovna	Lokalita	Množství látky v kg	Trend
1.	Jiří Mačkal MACRO SPORT MS COMPOSITE	Jiří Mačkal MACRO SPORT MS COMPOSITE	Trhové Sviny	5000,0	-
2.	FRONIUS Česká republika s.r.o.	FRONIUS Česká republika s.r.o.	Český Krumlov	1743,0	↓
3.	EGE spol. s r.o.	EGE, spol. s r.o.	České Budějovice	1295,0	↑
4.	STYL, výrobní družstvo knoflíkářů	provozovna 02	Studená	495,0	↑

V Jihočeském kraji nebyly vypuštěny podle dat zveřejněných v IRZ za rok 2007 žádné emise reprotoxického oxidu uhelnatého (CO) nad limitní hodnotu pro ohlašování, tedy nad 500 000 kg/rok. Stejně tak zde podle IRZ nebyly ohlášeny za rok 2007 žádné úniky dioxinů a dalších perzistentních organických látek.

Tiskovou zprávu Arniky zkrátil Edvard Sequens

Integrovaný registr znečišťování najdete na www.irz.cz.

Odpovědnost bez hranic: klima a chudoba

Globálními změnami podnebí jsou nejhůře postiženi lidé v chudých zemích. Poukazuje na to nová publikace, kterou společně vydaly přední české rozvojové, humanitární a ekologické organizace (Adra, Calla, Centrum pro dopravu a energetiku, Člověk v tísni, Veronica, Ekumenická akademie Praha, Garde, Greenpeace, Glopolis, Hnutí DUHA, Charita Česká republika, Nadace Partnerství a Zelený kruh). Analýza „Odpovědnost bez hranic: klima a chudoba“ shrnuje vědecké výzkumy, jež se zabývaly vlivem přibývání skleníkových plynů na život lidí v různých částech světa. Připomíná, že český pohled je zkreslující, protože v Africe, Asii nebo Latinské Americe by další globální změny podnebí měly nesrovnatelně dramatičtější následky – větší sucho, méně vody v řekách, šíření malárie nebo častější hurikány a povodně – než ve střední Evropě.

Publikace mimo jiné podotýká, že:

- Miliarda lidí žije podél Gangy, Indu a dalších řek, pro které jsou hlavním zdrojem vody vysokohorské ledovce. Rychlé oteplování v Himalájích a jinde znamená, že jim už během několika desetiletí hrozí vážné sucho.
- Zemědělce v Africe či Asii, kteří životně závisí na chodu dešťů, může postihnout nedostatek vody – bude-li pokračovat rychlý růst znečištění skleníkovými plyny, na konci 21. století hrozí sucha na necelé třetině zemské souše.
- Pokud by se koncentrace oxidu uhličitého ve vzduchu zvyšovala o jedno procento ročně, kolem roku 2080 by v důsledku teplejšího podnebí horečka dengue zamořila místa obývaná pěti až šesti miliardami lidí.
- Zvýšení hladiny oceánů o pouhých 30 centimetrů by jen v Číně zaplavilo území větší, než je rozloha České republiky.

Domácí rozvojové, humanitární a ekologické organizace se poprvé spojily, aby poukázaly na důležitý díl odpovědnosti, který Česká republika nese. Se 12 tunami na obyvatele a rok Česko patří k evropským rekordmanům v exhalacích oxidu uhličitého. Publikace navrhuje tři klíčová opatření, kterými může česká vláda zmírnit důsledky globálních změn podnebí v chudých státech:

- Finančními prostředky pomoci chudým zemím, aby se lépe vyrovnaly se suchem, šířením chorob nebo častějším výskytem extrémních výkyvů počasí. Každoročně musí jít o peníze v řádu miliard

korun nad rámec současného závazku, že Česká republika bude na oficiální rozvojovou spolupráci poskytovat 0,33 % HDP.

- V příštích měsících, zejména během českého předsednictví, přispět ke sjednání nové globální dohody o snižování exhalací skleníkových plynů, která naváže na Kjótský protokol. Klíčová smlouva má být podepsána na summitu v Kodani v prosinci 2009.
- Legislativou stanovit rozvrh postupného snižování domácích exhalací na několik příštích desetiletí, rok po roku, krok po kroku – a rozvíjet tak průmyslové inovace a investice do čistých odvětví i vysoce efektivních technologií.

Komentáře panelistů na prezentaci nové publikace v Praze:

Šimon Pánek, ředitel společnosti Člověk v tísni

„Člověk v tísni realizuje dlouhodobě rozvojové projekty v mnoha zemích světa. Přímá pomoc však nestačí, pokud globální procesy zvyšují ohrožení chudých lidí v těchto zemích. V mnoha případech mohou mít větší a naneštěstí velmi negativní vliv na jejich život. Proto považujeme odpovědnost vůči změnám klimatu za zásadní. Pokud chceme odstranit se rozvíjejících ekonomik některých zemí, aby se chovaly odpovědně v této oblasti, musíme začít od sebe.“

Jan Bárta, ředitel humanitární organizace ADRA

„Učíme se vnímat rozvojovou pomoc v kontextu změn, které provázejí život nás všech. Bylo by krátkozraké myslet si, že ekologické problémy nemají vliv na naše směřování v pomoci i ostatních oblastech lidského života.“

Pavel Gruber, vedoucí oddělení humanitární a rozvojové pomoci Charity České republiky

„Při své práci již nyní vidíme první přímé dopady změny klimatu, kdy jsou zemědělci v rozvíjejících se zemích zasazeni změnami v obdobích sucha a deštů. Změna v budoucích desetiletích zasáhne několik miliard lidí a pokud chceme dostát svému poslání pomáhat nejohroženějším, je nejvyšší čas jednat již nyní.“

Bedřich Moldan, senátor:

„Pro přípravu globálního režimu je nutno vycházet z podílu jednotlivých států na antropogenní změně složení ovzduší. Mají se počítat celkové emise skleníkových plynů, emise na hlavu nebo kumulativní emise?“

Vojtěch Kotecký, programový ředitel Hnutí DUHA:

„Chudí lidé v Africe či Asii odnesou sucha nebo častější povodně a hurikány daleko víc než Středoevropané. Česká republika patří mezi nejhorší znečišťovatele. Proto je naší odpovědností nejen snížit exhalace, ale i přímo pomoci rozvojem státům.“

Petr Lebeda, ředitel Pražského institutu pro globální politiku – Glopolis:

„Ekonomická krize svádí k dalšímu omezení rozvojové pomoci i ke zpomalení přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku. Spíš než jako hrozbu zkusme ji vidět jako příležitost k odvážnější změně pravidel. Např. jak důsledný obchod s emisemi, tak zdanění rizikových měnových transakcí by stimulovaly stabilnější a čistší podnikání a zároveň přinesly veřejné zdroje na pomoc chudým.“

Publikace „Odpovědnost bez hranic: klima a chudoba“ je ke stažení na:

[http://www.glopolis.org/images/downloads/publikace/odpovednost bez hranic – klima a chudoba.pdf](http://www.glopolis.org/images/downloads/publikace/odpovednost%20bez%20hranic%20-%20klima%20a%20chudoba.pdf)

Co přináší a odnáší splavnění Vltavy

V současné době probíhají velice razantní práce na splavnění Vltavy v úseku České Budějovice – České Vrbné. Prohrábky koryta, navážky vyvezené zeminy a s ním spojené další kácení, poškozování cyklostezky těžkou technikou... Zároveň probíhají terénní úpravy podél cyklostezky naproti Voříškově dvoru, kde se chystá výstavba interiérového centra. Když už se bagruje, tak ať to stojí za to... Plánované splavnění Vltavy má již nyní nemalý dopad na přírodu, a to nejen co se vlastního koryta řeky týká. Polemizovat o rozšíření koryta řeky jako o

možném zintenzivnění následků potenciální povodně nemá cenu. O promrhaných megapeněžích a jejich návratnosti také ne.

S realizací splavnění ale souvisí další nezodpovězené otázky. Lávka pro pěší a cyklisty vedoucí z Pražského sídliště na sídliště Vltava se nepochopitelně opravovala snad dva roky. Zlatý štítek poukazující na rok, ve kterém byla tato nesmyslně se protahující oprava „dokončena“ jen dokazuje švejkovský přístup, kterým je obyčejná, přesto však naopak časově neobyčejně zdlouhavá oprava lávky, prezentována. Ale co splavnění Vltavy? Vejdou se lodě pod lávku nebo nákladnou opravu bude následovat ještě nákladnější nutné zásahy do konstrukce mostu? Splavnění Vltavy je i bez aspektu ničení přírody nesmyslem, nad kterým musí každému racionálně myslícímu občanovi rozum stát. Vlastní realizace znamená takové mrhání penězi, že snad nebude mít v dějinách jihočeského „turistického ruchu“ obdoby. V českobudějovickém okolí mu ve své nesmyslnosti může sekundovat snad jen záměr cyklostezky Hluboká – Purkarec...

Pavla Matějková

Cyklostezka do Purkarce – na půli cesty

Kontroverzní cyklostezka z Hluboké do Purkarce má první etapu realizace za sebou. Tučnou polevu asfaltem získala původní lesní cesta zhruba až do míst pod památkou Baba. Tam již lesní cesta nepokračuje uspokojivým terénem a proto končí na břehu Vltavy. A podobně jak to napsal Jan Werich v jedné pohádce, asfaltka tam „nejde dál, jelikož to prostě dál nejde“...

Dostala jsem avízo, abych stavební činnosti spojené s cyklostezkou zpranýřovala v tisku.

Nejdříve jsem se ale raději jela na místo podívat. Kritizovat bez podkladu by byl zrovna v tomto případě pořádný nesmysl. Byl krásný podzimní den vybízející k výletům do přírody, neděle odpoledne. V daném úseku od Hluboké jsme potkali za cestu na Babu a zpět 5 výletníků, když nepočítám mnohem početnější skupinku, která se střídala v jízdě na čtyřkolce na přilehlé louce. Cesta jako mlat, nabízí se otázka, jestli nebude asfaltový povrch vybízet i přes zákaz vjezdu dojet k cíli pohodlně motorovým miláčkem. Ovšem nikde žádný odpad ze stavby, stromy nepoškozené, mnohde dokonce větve ořezané, aby je pojezd techniky nezničil. Žádný strom podél cyklostezky nebyl odřený nebo jinak poničený. Co se týče vlastní realizace stavby, nebyl jediný důvod podávat podnět k ČIŽP. Stavebníci si tedy eventuální podání stížnosti „potížisty“ skutečně zabezpečili. Také stavební úpravy, které postačily v daném úseku stavebnímu úřadu pouze ohlásit, nelze s úspěchem napadnout...

Jiné to však bude s navazujícím chráněným územím, kterým má cyklostezka dále procházet. Pro další úsek totiž již bude nutné zahájit územní řízení.

Podobně jako u již zmiňovaného nesmyslného splavnění Vltavy je s podivem, koho mohla asfaltová cyklostezka vedoucí skrze více než krkolomný úsek kolem přírodní památky Baba vůbec napadnout. Terénem se nejen že nejde zrovna pohodlně jít tzv. po svých, ale už vůbec ne šlapat ho na kole nebo kolo do kopce a z kopce vést. Zářezy do skály, které by terén upravily do schůdnějších poměrů by ovšem opět stály nevratný zásah do chráněného území a neskutečnou částku peněz.

O vedení cyklostezky podél obory, která by byla nepoměrně výhodnější a také rozumnější, však jakoby nikdo nechtěl slyšet. Na pořadu dne je však několikátá varianta, tentokrát podél břehu Vltavy, téměř v rovině s hladinou řeky. Kolik by taková legrace stála a kolik zvednutých hladin toku (nemluvě o povodni) by však taková cyklostezka vydržela? A pokud by náhodou k takovému zásahu přeci jen politici nezískali souhlas, co s načatou asfaltovou stezkou?

Pavla Matějková

Pohřbeni za živa?

Poněkud bulvární titul listopadového Zeleného čtvrtku přesně vystihuje situaci mnoha vzácných druhů hmyzu, o kterých byla řeč. Pozvání Cally a Rosy tentokrát přijal Lukáš Čížek z Entomologického ústavu AV ČR. Než ale přišla řeč na jeho oblíbené „dřevobrouky“, věnoval se v přednášce i dalším tématům – změnám středoevropské krajiny (už od dob ledových a meziledových), ztrátě biodiverzity ve střední Evropě, ohroženým druhům bezlesých stanovišť.

Ústředním tématem přednášky i prezentace plné kvalitních fotografií bylo poznání, že krajina hostící vzácné druhy živočichů a rostlin vypadá poněkud jinak, než si řada ochránců přírody (natož lesníků) představuje. Právě změny ve využívání krajiny, především v lesnictví a zemědělství, jsou podle Lukáše Čížka základním problémem pro ochranu biodiverzity. Vyšší podíl lesů v krajině neprospívá (celkem pochopitelně) živočichům vázaným na bezlesá stanoviště (stepi, písčiny, pastviny apod.), ale pro mnohé překvapivě ani lesním druhům, které v dnešních lesích už v podstatě nežijí.

Opravdu vzácné lesní druhy totiž potřebují lesní porosty řídké a prosluněné, jen v takových mají vhodné podmínky pro svůj život. Těm nejvzácnějším druhům by prospělo obnovení některých tradičních způsobů lesního hospodaření, např. lesní pastvy, pařezin, středního a výběrného lesa. Vzácným „dřevobroukům“ se dnes daří mnohem lépe v zámeckých parcích (a dokonce i na golfových hřištích), než v pralesních rezervacích. Pokud se v pralese nezasahuje, obvykle v něm bývá příliš velký zápoj dřevin, který kromě dobrého oslunění zabrání i růstu opravdu velkých stromů. Řada druhů však pro svůj život právě takové velikány potřebuje.

V pojetí moderní ekologie je tedy přirozenější les se zásahy, než bez nich. Člověk přitom jen převzal úlohu, kterou před ním hrály ve střední Evropě jiné druhy – zubr, pratur, tarpan (divoký evropský kůň), v dobách ještě dávnějších třeba i mamut. Kromě zubra jsou to druhy vyhubené a ani těch zubrů zase tolik evropskými lesy nechodí. Naštěstí existují i pozitivní příklady přístupu k lokalitám vzácného hmyzu, byť závislé spíše na nadšení jednotlivců než na systémovém přístupu.

Tady určitě zpozorněli ti ze čtenářů, kteří pozorně sledují vývoj situace kolem prvních zón Národního parku Šumava. Těm (a zvláště kůrovci alias lýkožroutu smrkovému) se Lukáš Čížek věnoval v jednom ze dvou „přídavků“. Jeho pohled na kůrovcové kalamity je samozřejmě odlišný od lesnického, ale v mnohém se liší i od tradičních ochránců. V pojetí dnešní ekologie je kůrovec „ekosystémovým inženýrem“, který nejen k horským smrčínám patří, ale je pro ně pravým požehnáním. Obstarává totiž zásahy za nás a otevírá tak horské lesy dalším druhům, kterým se nebývale daří třeba právě po kůrovcových kalamitách.

Zelený čtvrtek (podle mého soudu za poslední dobu jeden z nejlepších) byl zakončen zhruba půlhodinovou besedou, která znovu rozebrala řadu témat zmiňovaných během přednášky. Pokud někoho z čtenářů problematika zaujala, může si z webu stáhnout dvě útlé publikace, z nichž přenáška vychází. Jmenují se „Ohrožený hmyz nížinných lesů“ (<http://www.lepidoptera.cz/index.php?id=131>) a „Ohrožený hmyz nelesních stanovišť“ (<http://www.lepidoptera.cz/index.php?id=200>) a obě vydalo olomoucké občanské sdružení Sagittaria.

Jiří Řehounek

Kdo nic nedělá, nic nezkazí

...a dále by se dalo pokračovat: „a i když dělá a nic nezkazí, nemusí se to vždy líbit všem“. Těmito slovy lze reagovat na článek Vladimíra Molka z minulého čísla. Nemá cenu popisovat, že anketa Strom roku alespoň řimovské a myslím, že i ostatní navrhovatele z jiných částí republiky spojila v úsilí o dobrou věc: o semknutí s místem a prostředím, ve kterém žijí. Pozitivní a ochránářský vztah lidí k jejich vesnici, městu

nebo kraji je přitom jedna z nejlepších možností ochrany životního prostředí vůbec. Pražský kandidát, Branický dub, byl dokonce místními obyvateli navržen jen proto, aby nebyl pokácen.

Chtěla bych uvést dvě věci, které ve vztahu ke Stromu roku pokládám za důležité:

1) Římovská lípa, která získala první místo v letošní anketě Strom roku pořádanou Nadací partnerství, vyhrála nikoliv díky počtu odeslaných DMS zpráv, ovšem díky podpisům, které shánělo kromě starosty Říмова, Cally též mnoho občanů dobrovolníků: školáci, učitelé, úředníci a mnozí další.

2) Veškerá související aktivita všech zúčastněných včetně Cally byla přitom zcela dobrovolná a neplacená. Calla nepřijala a několikrát i odmítla granty financované společností SKANSKA na podporu své činnosti. Do budoucna tomu nebude jinak.

Nechci nikomu sahat do svědomí, ale kdo z těch, kteří kritizují mobilní operátory, nepoužívá mobilní telefon? A podobně je to s dalšími výdobytky civilizace, energiemi, dopravní a veřejnou infrastrukturou...

Pavla Matějková

Dravci a sovy okolo nás

Již třetím rokem probíhá na webových stránkách Klubu ochrany dravců a sov při sdružení Děti Země fotografická soutěž „Dravci a sovy okolo nás“. Pokud tedy máte zajímavé snímky s touto tematikou, můžete je do soutěže přihlásit s pomocí webového formuláře na stránkách <http://kodas.detizeme.cz>. Zároveň si tamtéž můžete své fotografie srovnat s ostatními letošními účastníky a s vítěznými fotografiemi z minulých ročníků.

Jiří Řehounek

Rozhovor s filosofem

Objevil jsem na netu zajímavý článek (interview), který by se mohl Callákům – a nejen jim – líbit. Je to rozhovor s J. Šmajsem. Můžete se mrknout na:

<http://azpravy.atlas.cz/domov/kultura/173403-josef-smajs-zvitezime-li-v-zapasu-s-prirodou-prohrajeme.aspx>

Josef Polívka

Ekofór

V sobotu 29. 11. 2008 proběhlo v pražském klubu Klamovka slavnostní vyhlášení výsledků Ekofóru 2008. Byl tak uzavřen 5. ročník této soutěže kresleného humoru s tematikou životního prostředí pořádané Hnutím Brontosaurus pod záštitou MŽP. Soutěž jež byla vyhlášena v lednu tohoto roku. Od Dnů Země pokračovala putovní výstavou sestavenou z nejlepších děl s možností hlasování do 9. 11. jak přímo na konkrétních výstavách v rámci letních festivalů a dalších kulturních a vzdělávacích akcí, tak v online galerii na www.ekofor.cz.

Z tiskové zprávy Hnutí Brontosaurus vybral Tomáš Malina

Jedním z oceněných byl i tento kreslený vtip od Jiřího Hávy z Brna.

Pozvánky na akce

Zelený čtvrtek:

Udržitelné Vánoce

s **Josefem Kadubcem** ze společnosti Rosa o.p.s.

*Vánoce šetrné k životnímu prostředí
radost s minimálním odpadem
originalita versus konzum*

Čtvrtek 11. prosince 2008 od 18 hod v galerii Měsíc ve dne, Nová ul. 3, České Budějovice.
Vstupné dobrovolné.

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 387 310 166, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Rosa – společnost pro ekologické informace a aktivity, Senovážné nám. 9,
České Budějovice, tel.: 387 432 030, rosa@rosacb.cz, <http://www.rosacb.cz>

**Akce je podpořena grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci
Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu
prostřednictvím**

**Nadace rozvoje občanské společnosti, Ministerstvem životního prostředí a
z prostředků Magistrátu města České Budějovice.**

Příště: 15. 1. 2009 v 18.00 hod. – Ropný zlom, bezpečnost energetiky

***

Dovolujeme si vás pozvat na vernisáž výstavy

"Sousedé pod jednou střechou"*,

kteřá se uskuteční **12. prosince 2008 v 17 hodin** v Galerii Muzea Šumavy v Kašperských Horách.
Sdružení **Šumavská renaissance o. s.**

***

Přehled kulturních pořadů v **Nadějkově** najdete na
<http://www.nadejkov.cz/obec/prispevek.php?id=120>

Občanské sdružení **Zachovalý kraj**

Ekologická poradna sdružení Calla – poradenství pro Vás

Mimo běžná témata ekologické poradny u nás můžete hledat pomoc v oblastech, na které se specializujeme:

Procesně-právní poradenství - metodická i právní pomoc občanům, obcím a občanským aktivitám při rozhodování o stavbách a činnostech ovlivňujících životní prostředí, zapojování veřejnosti do procesů posuzování vlivů staveb na životní prostředí, využívání zákonů o poskytování informací, zakládání občanských sdružení, organizování občanských aktivit, zprostředkování posudků. *Za tuto oblast poradny odpovídá Pavla Matějková, dosažitelná na telefonu 387 311 381, e-mail: pavla.matejkova@calla.cz.*

Ochrana přírody a krajiny - odborná pomoc v oblasti biologie a ochrany přírody, chráněná území a péče o ně, územní a druhová ochrana přírody (se zaměřením na entomologii a botaniku), ekopedagogické využití chráněných území. *Za tuto oblast poradenství je zodpovědný Jiří Řehounek, volejte ho na telefon 387 311 381 nebo pište na e-mail: rehounekj@seznam.cz.*

Obnova těžbou narušených území - přirozená obnova těžbou narušených území (především ve šterkopiskovných), poradenství při tvorbě rekultivačních plánů využívajících přirozenou obnovu, využití těžbou narušených území v druhové ochraně a ekologické výchově a ekologie obnovy (restoration ecology). *V této oblasti Vám poradí Jiří Řehounek, kterého najdete na telefonu: 387 311 381, ale spíše na e-mailu: rehounekj@seznam.cz.*

Trvale udržitelná energetika - poradenství občanům, obcím i občanským sdružením v oboru obnovitelných zdrojů energie, jejich možnostech, dostupnosti, podporách pro realizaci, legislativě apod. Právní a všestranná informační pomoc obcím, u nichž by mohlo být vybudováno konečné úložiště vysoce radioaktivních odpadů, archiv informací k jaderné energetice. *Pro odpovědi z oblasti energetiky se obraťte na Edvarda Sequense na telefon: 387 310 166, e-mail: edvard.sequens@calla.cz.*

Alternativy pro zemědělství - informace o pěstování technických plodin v zemědělství a jejich dalším využití. Konzultace pro zemědělské podniky v oblasti energetické soběstačnosti: pěstování energetické biomasy, využití biopaliv. Archiv videí, fotografií, publikací a informačních materiálů o pěstování, zpracování a využití konopí setého. *Poradnu v oblasti zemědělství u nás vede Hana Gabrielová, kterou kontaktujte pomocí telefonu: 387 310 166 nebo e-mailu: hana.gabrielova@calla.cz.*

Poradenské hodiny pro veřejnost v kanceláři sdružení - Fráni Šrámka 35, České Budějovice:

Pondělí - 10 až 13 hodin (především energetika)

Středa - 13 až 15 hodin (především procesně-právní poradenství)

15 až 17 hodin (především alternativy pro zemědělství)

Čtvrtek - 14 až 17 hodin (především ochrana přírody a krajiny a ekologická obnova po těžbě surovin)

Osobní návštěva mimo poradenské hodiny je možná po předchozí domluvě. Využijte poradenství pomocí e-mailu: poradna@calla.cz. Písemné spojení: Calla, P.O. BOX 223, 370 04 České Budějovice.

Zpravodaj Ďáblík vydává:

Calla - Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: P. O. BOX 223 370 04 České Budějovice

Sídlo: Fráni Šrámka 35, České Budějovice

Telefon a fax: 387 310 166

Telefon: 387 311 381

E-mail: calla@calla.cz

Internet: <http://www.calla.cz/>

Naše konto: 3202800 – 544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Starší čísla občasníku Ďáblík najdete na stránkách sdružení Calla.

Uzávěrka dalšího čísla je 31. prosince 2008, dokud na Vás nedolehne tíha oslav.

►► Nechcete-li dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás okamžitě vyřadíme z adresáře. ◀◀

►► Chcete-li se přihlásit k jeho pravidelnému odběru, pište na calla@calla.cz ◀◀

Vydávání zpravodaje Ďáblík je podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

